

Sygn. akt III Ca 1409/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera

Sędzia SO Andrzej Dyrda

Sędzia SR (del.) Anna Hajda (spr.)

Protokolant Aneta Puślecka

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa Z. Z.

przeciwko J. K.

o zachowek

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 4 czerwca 2013 r., sygn. akt I C 1426/09

oddala apelację.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Lucyna Morys - Magiera SSO Andrzej Dyrda

UZASADNIENIE

Powódka Z. Z. wniosła pozew w którym domagała się zasądzenia od pozwanego J. K. kwoty 40.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu z jednoczesnym zasądzeniem od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania .

W uzasadnieniu powództwa powódka stwierdziła, że dochodzone roszczenie stanowi połowę wartości udziału w majątku spadkowym po zmarłej w dniu 01 lutego 2008r S. B. jaką otrzymałaby powódka gdyby powołana została do spadku z ustawy . Spadkodawczyni pozostawiła testament w którym jako jedynej spadkobiercę powołała swojego wnuka J. K.. Postanowieniem z dnia 13 listopada 2008r Sąd Rejonowy w Gliwicach stwierdził nabycie spadku po S. B. przez pozwanego J. K. . Powódka stwierdziła ponadto , że jest jedną z dwóch córek spadkodawczyni , będącej w chwili śmierci wdową i w jej ocenie przy dziedziczeniu ustawowym dziedziczyła by 1/2 spadku. W skład masy spadkowej po spadkodawcy wchodzi własność lokalu mieszkalnego położonego w G. przy ulicy (...) o powierzchni 43,63m kw o wartości 160.000,00 zł . Wyliczona wartość zachowku przypadająca jej w udziale to 40.000,00 zł .

Pozwany J. K. nie wniósł pisemnej odpowiedzi na pozew , ani w inny sposób nie odniósł się merytorycznie do pozwu . Nie stawiał się także na posiedzenie wyznaczone na rozprawę w dniu 11 maja 2010r będąc zawiadomiony na adres wskazany przez powódkę to jest G. ulica (...). Wobec spełnienia przesłanek z art. 339 par 1 k.p.c sad w dniu 11 maja 2010r wydał wyrok zaoczny w którym zasądził od pozwanego J. K. na rzecz powódki Z. Z. kwotę 40.000,00 zł z

ustawowymi odsetkami od dnia 15 grudnia 2009r oraz kwotę 2.000,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania i wyrokowi nadał rygor natychmiastowej wykonalności .

W piśmie procesowym z dnia 21 grudnia 2010r pozwany wniósł wniosek o przywrócenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew oraz doręczenia pozwu względnie gdyby sąd uznał realizację wniosku w tej części za niewłaściwą wniósł o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego , a nadto o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem zaocznym w sprawie I C 1426/09 i jednocześnie wniósł sprzeciw od wyroku zaocznego z dnia 11.05.2010r w sprawie I C 1426 /09.

W uzasadnieniu wniosku o przywrócenie terminu pozwany stwierdził, że od 10 lat mieszka z zamiarem stałego pobytu w Niemczech w L. K. 9 . Powódka wnosząc pozew o zachówek do sądu miała wiedzę na temat aktualnego adresu zamieszkania pozwanego , a mimo to wskazała jako aktualny adres jego zamieszkania lokal, którego jest właścicielem położony w G. przy ulicy (...). W ocenie powódki bez jego winy zostało naruszone jego prawo do obrony, przez co został pozbawiony możliwości działania w rozumieniu art. 401 k.p.c .Niewątpliwie miejscem jego stałego pobytu jest mieszkanie położone w Niemczech stąd bez swojej winy nie dokonał w terminie czynności procesowej i powołując się na art. 168 par 1 k.p.c wniósł o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej . W treści sprzeciwu od wyroku zaocznego pozwany wniósł o uchylenie wyroku zaocznego w całości i oddalenie powództwa, a nadto zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych . Uzasadniając swoje stanowisko pozwany wypowiedział się jedynie na okoliczność przesłanek do przywrócenia terminu do wniesienia sprzeciwu i faktu pozbawienia go prawa do obrony w rozumieniu art401 k.p.c .

W piśmie z dnia 4 lipca 2011 r pozwany dodatkowo wyjaśnił okoliczności zachowania terminu do wniesienia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu . Pozwany stwierdził , że o sprawie dowiedział się o swojej matki K. K. , która z kolei została poinformowana przez swoją siostrę na początku listopada 2010r . Pozwany celem uzyskania informacji o czynnościach w sprawie wystosował pismo do Prezesa Sądu Rejonowego w Gliwicach . W ramach odpowiedzi na jego pismo dowiedział się o wniesionym przeciwko niemu pozwie o zachówek, a nadto, że wskazanym w pozwie adresem jego miejsca zamieszkania jest lokal położony w Polsce , gdzie pozwany nie mieszka na stałe.

Na posiedzeniu wyznaczonym na rozprawę pozwany sprecyzował żądanie wniósł jedynie o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego i samego sprzeciwu o wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 11.05.2010r w sprawie IC 1426/09.

Powódka Z. Z. wniosła o odrzucenie wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego i samego sprzeciwu gdyż w jej ocenie pozwany dowiedział się o wyroku w dniu 01.11.2010r a wniosek wniósł dopiero w dniu 29.12.2010r i wniosek nie był podpisany. Według powódki pozwany nadal zameldowany jest w G. przy ulicy (...), a jego matka ma pełnomocnictwo do odbierania w jego imieniu pism procesowych i ona też odebrała zawiadomienie o wszczęciu postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego – wyroku z dnia 10.05.2009 r . Powódka przyznała jednocześnie , że roszczenie już wygasło , bo ramach postępowania egzekucyjnego dłużnik sam spłacił objęte tytułem wykonawczym roszczenie wraz z kosztami postępowania, a samo postępowanie egzekucyjne na podstawie postanowienia komornika sądowego zostało umorzone . Ponadto powódka stwierdziła ,że w chwili wniesienia pozwu nie знаła miejsca zamieszkania pozwanego. innego niż wskazanego w pozwie . Znany był jej fakt , że pozwany czasami przebywa Niemczech , ale nie wiedziała , czy tam mieszka czy wyjeżdża w interesach .

Sąd po przeprowadzeniu czynności sprawdzających zasadność wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego z dnia 10.05.2010r jak ostatecznie sprecyzował swój wniosek pozwany w postaci dowodu z dokumentów zawartych w aktach komorniczych komornika sądowego M. G. sygn V Km 1960/10 a w szczególności pisma z dnia 26.12.2010r , zawiadomienia o wszczęciu egzekucji , pisma z dnia 24.01.2011r , potwierdzenia dokonania przelewu kwoty 55.812 zł postanowienia z dnia 21.03.2011r, pisma z dnia 16.11.2010r , adresowanego do Prezesa Sądu Rejonowego w Gliwicach i odpowiedzi Prezesa Sądu z dnia 26.11.2010r ustalił , że powódka w chwili wniesienia pozwu o zachówek wiedziała o fakcie stałego zamieszkiwania pozwanego w Niemczech L. K. 9. Potwierdziła to w osobistym piśmie skierowanym do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach

z dnia 23.11.2010r. Pismo to dołączone do wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego - wyroku zaocznego z dnia 10.05.2010r w ramach dodatkowych informacji o dłużniku wskazuje, że od kilku lat pozwany zamieszkuje w Niemczech podaje jego adres, zgodny z rzeczywistym miejscem zamieszkania dłużnika. Oznacza to, że powódka celowo wskazała jako zamieszkania faktyczny adres zameldowania pozwanego, który w żadnej mierze nie stanowi miejsca zamieszkania strony według przepisów art. 25 k.c. Znając precyzyjny adres lokalu położonego w Niemczech powódka nie podjęła żadnych czynności sprawdzających przed skierowaniem pozwu na drogę sądową czy faktycznie aktualnym miejscem zamieszkania pozwanego w kilku lat jest adres lokalu położonego w L. Na podstawie tych okoliczności powódka mogła przewidzieć i godziła się z tym, że pozwany nie dowie się o skierowanym przeciwko niemu powództwie, nie odbierze pisma procesowego i wezwania na termin rozprawy, a tym samym nie podejmie skutecznej obrony swoich praw. Dopierano na etapie wniesienia wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego dla usprawnienia tego postępowania powódka wskazała adres pozwanego w Niemczech zaznaczając, że mieszka tam od kilku lat. Stwierdzenie powódki, że jego matka miała umocowanie do odbioru pism procesowych w imieniu pozwanego nie znalazło odzwierciedlenia w rzeczywistości i nie zostało przez powódkę wykazane żadnym dowodem. Sąd uznał, że od momentu wniesienia pozwu adres pozwanego nie wskazywał jego rzeczywistego miejsca zamieszkania co w konsekwencji powoduje że odpis wyroku zaocznego z dnia 10.05.2010r nie został pozwanemu skutecznie doręczony. W postanowieniu wydanym na posiedzeniu wyznaczonym na rozprawę w dniu 25 września 2012r. Sąd postanowił wniosek pozwanego J. K. z dnia 21.12.2010r o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego Sadu Rejonowego w Gliwicach z dnia 11.05.2010r wraz ze sprzeciwem od wyroku zaocznego uznać za wniosek o ponowne prawidłowe doręczenie wyroku zaocznego pozwanemu na rzeczywisty jego adres zamieszkania.

Po prawidłowym doręczeniu pozwanemu odpisu wyroku zaocznego w ustawowym terminie pozwany wniósł sprzeciw od wyroku zaocznego wnosząc o uchylenie wyroku w całości i oddalenie powództwa w całości, a nadto o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa procesowego. Uzasadnieniu sprzeciwu pozwany stwierdził, że brak roszczenia objętego niniejszym pozwem, zaspokojenie powódki w całości z masy spadkowej w całości poprzez przejęcie na własność za zgodą pozwanego ruchomości zabranych z mieszkania spadkodawczyni o wartości co najmniej 40.000,00 zł, zawyżenie wartości zachowku poprzez przyjęcie wartości lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład spadku jako kwotę 160.000,00 zł, pominięcie nakładu poczynionego przez pozwanego na zakup lokalu w kwocie 9.800,00 zł

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2013 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach uchylił w całości wyrok zaoczny tego Sądu z dnia 11 maja 2010 roku, oddalił powództwo i zasądził na rzecz pozwanego od powódki kwotę 3.400,00 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Podstawą takiego rozstrzygnięcia były następującej treści ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy.

W dniu 01 lutego 2008r zmarła w G. spadkodawca S. B., jej ostatnim miejscem zamieszkania były G. Sąd Rejonowy w Gliwicach w dniu 13 listopada 2008r wydał postanowienie w którym stwierdził, że spadek po spadkodawcy nabył na podstawie testamentu notarialnego z dnia 03.12.1996r wnuk J. K. w całości. W skład spadku po spadkodawcy wchodzi w spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w G. przy ulicy (...) o powierzchni 43,63 m². Na podstawie tytułu wykonawczego – wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 10.05.2010r w sprawie (...) komornik sądowy wszczął postępowanie egzekucyjne w toku którego dłużnik dobrowolnie wpłacił kwotę 55.812,89 zł, czym w całości zaspokoił wierzyciela Z. Z.. Postanowieniem z dnia 21.03.2011r komornik sądowy umorzył postępowanie albowiem w całości wyegzekwowano należność objętą wnioskiem wierzyciela oraz koszty egzekucyjne.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważył Sąd Rejonowy, że bezspornym w sprawie był fakt, że powódka Z. Z. jest córką spadkodawcy i wraz z drugą córką przy braku testamentu nabyłyby spadek po swojej matce w 1/2 części. Strony uznały za bezsporny fakt, że jedynym składnikiem majątku spadkowego jest w spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w G. przy ulicy (...) o powierzchni 43,63 m kw. Powódka do momentu rozprawy podtrzymywała roszczenie o zapłatę zachowku w kwocie 40.000,00 zł jako część przypadającego jej majątku spadkowego przy czym roszczenie powódki w momencie zamknięcia rozprawy zostało w całości zaspokojone i już

nie istniało. Konstatację taką potwierdziła sama powódka stwierdzając na rozprawie w dniu 04 czerwca 2013r oraz na rozprawie w dniu 17 maja 2012r, że roszczenie wskutek zapłaty objętej tytułem wykonawczym należności już nie istnieje i wygasło, a jej roszczenia zostały w całości zaspokojone przez pozwanego.

W toku postępowania egzekucyjnego w sprawie prowadzonej przez komornika sądowego sygn. V Km 1960/10/ dłużnik spłacił kwotę 55.812,89 zł czym w całości zaspokoił wierzyciela Z. Z.. Konsekwencją tego faktu było postanowienie z dnia 21.03.2011r w którym komornik sądowy umorzył postępowanie albowiem w całości wyegzekwowano należność objętą wnioskiem wierzyciela oraz koszty egzekucyjne. Dochodzenie przez powódkę pierwotnego roszczenia w dalszym ciągu pomimo całkowitego jej zaspokojenia, przy braku cofnięcia powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia lub bez takiego zrzeczenia się ale przy zgodzie pozwanego na cofnięcia powództwa musi spowodować oddalenie powództwa jako nie istniejącego po całkowitym zaspokojeniu . Rozważania stron w pozostałym zakresie wobec całkowitego spełnienia roszczenia, umorzenia postępowania egzekucyjnego, w tym toczenie dalszego postępowania dowodowego stało się zbyteczne. Wobec powyższych faktów na podstawie art. 991 par 1 k.c. Sąd po ponownym rozpoznaniu sprawy wydał wyrok w którym wyrok zaoczny w całości uchylił i oddalił powództwo. O kosztach procesu Sąd orzekł na zasadzie art. 98 k.p.c.

Z wyżej wskazanym orzeczeniem nie zgodziła się powódka, wywodząc apelację i zaskarżając wyrok w całości. Skarżąca zarzuciła sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że : - pozwany wniósł skutecznie sprzeciw od wyroku zaocznego, lecz nie wiadomo z której daty, czy z dnia 21 grudnia 2010 roku doręczony Sądowi 29 grudnia 2010 roku (bez podpisu pozwanego) czy też z daty 8 października 2012 roku, podczas gdy pozwany nie wniósł skutecznego sprzeciwu, a o treści wyroku zaocznego dowiedział się w dniu 1 listopada 2010 roku; - powódka celowo zataiła miejsce pobytu pozwanego w Niemczech i w pozwie wskazała adres polski pozwanego, a to w celu by pozwany nie dowiedział się o toczącej się sprawie o zachówek, a zdaniem Sądu – pozwany dobrowolnie w postępowaniu egzekucyjnym dokonał zapłaty roszczenia objętego pozwem; - przez pominięcie w postępowaniu dowodowym dowodów z akt sprawy spadkowej Sądu Rejonowego w Gliwicach o sygn. akt II Ns 358/08, a w szczególności z wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, w którym został wskazany adres wnioskodawcy (obecnego pozwanego) : (...)-(...) G., ul. (...), zatem to pozwany w zależności od aktualnego interesu prawnego wskazuje różne swoje adresy i fakt ten nie może obciążać powódki oraz z pisma powódki z dnia 9 maja 2008 roku, w którym powódka oświadczyła, iż akceptuje treść testamentu swojej matki, a po stwierdzeniu nabycia spadku przez J. K. wystąpi o należny jej zachówek. Skarżąca zarzuciła także naruszenie prawa formalnego przez niewłaściwe jego zastosowanie poprzez pominięcie treści art. 355 § 1 kpc, gdyż wobec zapłaty roszczenia objętego pozwem w postępowaniu egzekucyjnym – roszczenie wygasło i wydawanie wyroku było zbędne. Sąd powinien był umorzyć postępowanie, a nie oddalać powództwo.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku w całości przez utrzymanie w mocy wyroku zaocznego z dnia 11 maja 2010 roku, ewentualnie umorzenie postępowania, a także zmianę pkt 3 wyroku poprzez zasądzenie kosztów postępowania od pozwanego na rzecz powódki. Apelująca wniosła o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie mogła odnieść skutku, jako że zaskarżone orzeczenie – mimo pewnych wadliwości o charakterze proceduralnym do jakich doszło w niniejszym postępowaniu – jest trafne i odpowiada prawu. W ocenie Sądu Okręgowego nie było podstaw do tego by pismom pozwanego z dnia 21 grudnia 2010 roku nadawać inne znaczenie niż wynika to z ich brzmienia. Pisma te zostały sformułowane jako wniosek o przywrócenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew i jako sprzeciw od wyroku zaocznego. Zatem Sąd winien był - stosownie do etapu postępowania i dokonanych ustaleń co do doręczenia pozwanemu korespondencji sądowej – nadać bieg pismom zgodnie z ich literalnym brzmieniem. Niezależnie od powyższych uwag stwierdzić należy, że trafnie Sąd Rejonowy ocenił, iż odpis wyroku zaocznego nie został pozwanemu prawidłowo doręczony, co musiało skutkować decyzją o dokonaniu prawidłowego doręczenia – stosownie do treści art. 343 kpc. Podziela Sąd Okręgowy w pełnym zakresie i przyjmuje za swoje rozważania Sądu Rejonowego w części dotyczącej miejsca zamieszkania pozwanego, a w konsekwencji braku

podstaw do uznania doręczenia dokonanego na adres w G. przy ul (...) za skuteczne. Zatem słusznie Sąd Rejonowy postanowił doręczyć pozwanemu odpis wyroku zaocznego w sposób właściwy dla danego etapu postępowania. W tej sytuacji przedmiotem rozpoznania w niniejszym postępowaniu był sprzeciw pozwanego z dnia 9 października 2012 roku (k. 116 akt). Dla porządku jedynie zaznaczyć należy, że korespondencji od Prezesa Sądu Rejonowego w Gliwicach nie można – jako korespondencji prowadzonej w trybie administracyjnym – uznać za prawidłowe doręczenie pozwanemu odpisu wyroku zaocznego.

Nie zasługuje na aprobatę zarzut apelacyjny dotyczący naruszenia art. 355 § 1 kpc. Zgodnie z treścią tego przepisu Sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne. Bezspornie w niniejszym postępowaniu powódka nie złożyła oświadczenia w przedmiocie cofnięcia pozwu. Wśród innych okoliczności powodujących zbędność wydania wyroku wymienia się m.in. zlanie się stron w procesie, istnienie tytułu egzekucyjnego czy zawarcie ugody sądowej ze skutkiem prawnym. W aktualnym stanie prawnym taki sam skutek ma zawarcie ugody przed mediatorem, jeżeli została ona zatwierdzona przez sąd, o czym wyraźnie wspomina art. 355 § 2.

Co się tyczy z kolei niedopuszczalności wyrokowania, to wspomniane pojęcie wiązane jest powszechnie z następczym brakiem przesłanki procesowej.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie było zatem podstaw do umorzenia postępowania. Trafnie Sąd Rejonowy wskazał, że wobec spełnienia świadczenia w trakcie postępowania, powództwo należało oddalić.

Reasumując powyższe, apelacja jako pozbawiona uzasadnionych podstaw musiała ulec oddaleniu, stosownie do treści art. 385 kpc.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Andrzej Dyrda